

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ЛОГІСТИКИ У РЕГУЛЮВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ (ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ)

П. І. Гаман,

к. держ. упр., заслужений працівник охорони здоров'я України

У статті досліджуються теоретико-методологічні засади впровадження принципів логістики у регулювання рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України.

ВСТУП

Останнім часом у сфері господарської діяльності почали використовуватися нові методи і технології, що базуються на концепції логістики.

На сьогодні у зарубіжній і вітчизняній літературі немає єдиного визначення поняття "логістика". Різноманітність визначень даного терміна пов'язана насамперед з тим, що еволюціонувала сама концепція логістики, тому як саме визначення, так і об'єкти дослідження логістики змінювалися й уточнювалися з розвитком ринкових відносин.

Проф. Р.Р. Ларіна розуміє логістику — як науку про планування, організацію, управління, контроль і регулювання переміщення матеріальних та інформаційних потоків у просторі й часі від їхнього первинного джерела до кінцевого споживача [4, с. 268].

Ю.В. Пономарьова головну ідею логістики визначає як організацію у рамках єдиного потокового процесу переміщення матеріалів та інформації вздовж всього ланцюга від виробника до споживача. На думку цитованого автора, принципи логістичного підходу вимагають інтеграції матеріально-технічного забезпечення, виробництва, транспорту, збуту і передачі інформації про пересування товарно-матеріальних цінностей у єдину систему, що повинно підвищити ефективність роботи у кожній із вказаних сфер та покращити міжгалузеву ефективність в цілому. Мета логістики — оптимізація циклу відтворення шляхом комплексного, орієнтованого на потребу, формування потоку матеріалів та інформації у виробництві та розподілі продукції [6, с. 14].

Автор поділяє думку укладачів монографії "Управління інноваційно-інвестиційним розвитком території" про те, що в умовах ринкової економіки використання логістики (яка дозволяє організувати практичну діяльність щодо ефективного управління сукупністю матеріальних, фінансових, інформаційних, природних і кадрових ресурсів у сфері виробництва і споживання) виступає як важливий фактор розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності. При цьому природні ресурси є матеріальною базою розширеного відтворення, економічною основою суспільства, формують значну частину національного багатства країни, характеризують вираженість державної політики у сфері використання інноваційного потенціалу суспільства. Рациональне використання природних ресурсів з урахуванням екологічних критеріїв відіграє ключову роль у забезпеченні стійкого розвитку [5, с. 287—291].

Практична реалізація методології логістики виражається через її функціональні важелі. Вже цитована вище Ю.В. Пономарьова, посиляючись на результати досліджень російських авторів, виділяє такі функції логістики [6, с. 16—17]: системоутворююча (система ефективних технологій забезпечення процесу управління ресурсами); інтегруюча (забезпечення синхронізації процесів збуту, зберігання і доставки продукції з орієнтацією їх на ринок засобів виробництва і надання посередницьких послуг споживачам); регулююча (підтримка відповідності поведінки частини логістичної системи інтересам цілого); результуюча (забезпечення постачання продукції

в необхідній кількості, у зазначений час і місце з заданою якістю (станом), за мінімальних витрат).

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою цієї публікації є поглиблення теоретичних і методичних підходів, вироблення практичних рекомендацій з регулювання рекреаційного потенціалу Карпатського регіону на основі впровадження принципів логістики.

Проблеми й особливості регулювання розвитку регіону на основі використання принципів логістики знайшли своє відображення в дослідженнях В. Бирковича, О. Кушніренка, Р. Ларіної, В. Пілюшенка, Ю. Пономарьової, О. Черниш, О. Шаптал та інших науковців.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Грунтуючись на аналізі результатів дослідження В.І. Бирковича та беручи до уваги власний практичний досвід, автор робить висновок про те, що сильними сторонами рекреаційної індустрії Карпатського регіону є: вигідне географічне розташування, потенційне перехрестя європейських доріг, природні ресурси для розвитку місцевої промисловості, наявність кваліфікованих трудових ресурсів, потужна інфраструктура санаторно-курортних і туристичних комплексів, збережені національно-культурні традиції, чиста екологія тощо. Поряд з цими слабкими сторонами розвитку сфери рекреаційних послуг в даному регіоні є такі: зупинка діяльності багатьох промислових підприємств, низький рівень розвитку сфери послуг, високий рівень зношення виробничої та соціальної інфраструктур, високий рівень безробіття, демографічні проблеми [1, с. 12].

Як відомо, будь-яка соціально-економічна система досягає успіху у функціонуванні лише тоді, коли знаходиться у стані стійкого розвитку. У період транзитивних перетворень, які відбуваються в Україні, про стійкий суспільний розвиток можна лише мріяти. Проте сьогодні необхідно розглядати такі питання управління суспільним розвитком, які дозволять вижити суспільству в умовах перехідної економіки, реформування системи публічного управління тощо [7, с. 3].

Саме тому, на переконання автора, сьогодні для ефективного управління рекреаційним потенціалом Карпатського регіону України необхідні нові підходи, нова система поглядів на те, яким чином необхідно діяти керівникам лікувальних, санаторно-курортних та туристичних закладів і фірм для успішної діяльності останніх та зменшення гостроти кризових ситуацій у рекреаційній сфері держави в цілому.

Як свідчить здійснений нами за темою дослідження системний аналіз літературних джерел, важливе місце в оптимізації управління рекреаційним потенціалом Карпатського регіону України належить логістиці. Адже правильно побудована логістична система підприємства дає йому значні конкурентні переваги, що, в свою чергу, підвищує рентабельність бізнесу за рахунок скорочення товарних запасів, прискорення оборотності оборотних коштів, зниження собівартості продукції і загальних логістичних витрат, оптимального використання складських і транспортних потужностей, забезпечення найбільш повного задоволення споживачів якістю логістичного сервісу. Основними ж конструктивними принципами логістики, на яких будується управління матеріальними потоками, є такі [4, с. 6 — 18]:

— системність, який означає організацію і здійснення закупівель, збереження, виробництва, збут і транспортування як єдиний процес;

— комплексність, який передбачає:

а) формування всіх видів забезпечення (розвинутої інфраструктури) для здійснення руху потоків у конкретних умовах;

б) координацію дій безпосередніх та непрямих учасників руху ресурсів і продуктів;

в) здійснення централізованого контролю завдань, які вирішують логістичні підрозділи підприємств;

г) прагнення підприємств до співпраці зі зовнішніми партнерами по товарному ланцюгу і встановлення міцних зв'язків між різними підрозділами підприємств у межах внутрішньої діяльності;

— науковість, який забезпечує:

а) виконання розрахунків на всіх стадіях управління матеріальним потоком від планування до аналізу;

б) виконання детальних розрахунків усіх параметрів траєкторії руху потоку;

в) визнання за кваліфікованими кадрами статусу найважливішого ресурсу логістичних підрозділів підприємств;

— конкретність:

а) чітке визначення конкретного результату як мети переміщення потоку відповідно до технічних, економічних та інших вимог;

б) здійснення руху з найменшими витратами усіх видів ресурсів;

в) управління логістикою з боку обліково-калькуляційних підрозділів, результати роботи яких вимірюються одержанням прибутком;

— конструктивність:

а) диспетчеризація потоку, безперервне відстеження переміщення і

зміни кожного об'єкта потоку й оперативне коригування його руху;

б) ретельний вияв деталей усіх операцій матеріально-технічного забезпечення і транспортування товарів;

— надійність:

а) забезпечення безперебійності й безпеки руху, резервування комунікацій і технічних засобів для зміни в разі необхідності траєкторії руху потоку;

б) широке застосування сучасних технологічних засобів переміщення і управління рухом;

в) висока швидкість і якість надходження інформації й технології її обробки;

— варіативність:

а) можливість гнучкого реагування підприємства на коливання попиту та інші негативні впливи зовнішнього середовища;

б) цілеспрямоване створення резервних потужностей, завантаження яких здійснюється відповідно до попередньо розроблених резервних планів підприємства.

Окрім визначених вище принципів концепція логістики передбачає також: врахування всіх витрат логістичного ланцюга; гуманізацію технологічних процесів шляхом створення сучасних умов праці; розвиток логістичного сервісу, забезпечення конкурентоспроможності підприємств тощо¹.

Під конкуренцією укладачі видання "Стратегічне управління" розуміють економічний процес взаємодії, взаємозв'язку і боротьби між підприємствами, що виступають на ринку з метою забезпечення кращих можливостей збуту своєї продукції, задоволення різноманітних потреб покупців і одержання найбільшого прибутку. Конкуренція є головною рушійною силою ринку, а сама продукція підприємства — знаряддя конкурентної боротьби. Конкуренція є найбільш ефективним засобом координації взаємних дій суб'єктів ринку без централізованого втручання в їх діяльність. Основними методами конкурентної боротьби є поліпшення якості, дизайну товарів і послуг, швидке оновлення асортименту продукції, надання гарантій і після продажних послуг, тимчасове зниження цін, умов оплати, впровадження заходів інноваційної політики, ефективне рекламування продукції тощо [2, с. 53—54].

Впровадження принципів логістики у процес регулювання рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України обумовлюється, на думку автора, передусім тим, що рекреаційні ресурси цього краю мають обмежені запаси. Можна говорити про їх вичерпність, яка теоретично

визначається рівнем такого порогового навантаження² на них, вище від якого ресурси або істотно змінюються в бік меншої привабливості, або деградують природні багатства. Тому, як справедливо стверджує В. Биркович, в інвестиційному процесі державний контроль за дотриманням безпеки впливу рекреаційних об'єктів на екологію та здоров'я нації [1, с. 11].

Грунтуючись на прагненні України до європейської інтеграції, проблема державного контролю за дотриманням вимог щодо збереження рекреаційної унікальності Карпатського регіону України значною мірою зумовлена ще й тим, що територія Івано-Франківської, Закарпатської та Львівської області входять до складу "Карпатського єврорегіону"³ — одного з семи єврорегіонів, створених за участю України. Характерними рисами даного єврорегіону є низький рівень ВВП на душу населення порівняно з іншими регіонами ЄС, високий рівень безробіття, гострота екологічних проблем. Як засвідчує практичний досвід, незважаючи на труднощі становлення єврорегіонів та досить короткий за європейським виміром час їх існування, Україна має перші позитивні здобутки у політичній, економічній, екологічній, освітньо-культурній, туристичній і гуманітарних сферах. Так, з часу заснування єврорегіонів за участю України було реалізовано близько 500 проектів, створено правову базу — основне підґрунтя функціонування єврорегіонів та розвитку транскордонного співробітництва [3, с. 6—9].

Відомо, що життєвість і прогресивність логістичної системи пов'язані з низкою факторів. Автори монографії "Управління інноваційно-інвестиційним розвитком території"⁴ до основних із них відносять такі [5, с. 291—292]:

— рівень організаційного і правового забезпечення⁴. Він визначається характеристикою організаційних структур і особливостями їхнього функціонування в процесі вирішення управлінських завдань (етапність, розміщення пріоритетів, наявність схем управління і моделювання робіт), наявністю конструктивних планів щодо вирішення завдань в оперативній і стратегічно-господарській діяльності, що розробляються на основі логістики;

— рівень інформаційно-технічного забезпечення. Таке забезпечення і його рівень пов'язані з наявністю вихідної і поточної інформації, її ефективною обробкою для вирішення завдань управління, визначенням шляхів і термінів вирішення поставлених завдань, критеріями оцінки, методами вирішення, наявністю необхідної технічної і технологічної

¹ Концепція логістики — це система поглядів на вдосконалення господарської діяльності шляхом раціоналізації управління матеріальними потоками [4, с. 17].

бази та інших факторів. Вони дають можливість одержувати об'єктивні результати, здійснювати раціональні дії в обробці інформації, оптимізувати розрахунки, а також логістично погодити вирішення безлічі управлінських завдань.

— якість оперативного управління. Вона визначається знанням потенціалу виробничо-господарської системи, об'єктивною оцінкою реального стану виробництва і управління, а також визначенням перспектив на основі їхнього співвідношення. Даний аспект характеризується також наявністю конкретних показників процесу управління, можливістю їх регулювання відповідно до корекції цілей, можливістю ефективного формування управлінських впливів, а також відповідністю первинної та наступних реакцій на вплив зовнішніх і внутрішніх факторів;

— змістовність економічної бази. Економічна база логістичних систем характеризується ресурсами, залученими у процесі управління матеріальними, грошовими та інформаційними потоками, а також реалізованими можливостями під час виробничо-господарської діяльності.

ВИСНОВКИ

1. Сильними сторонами рекреаційної індустрії Карпатського регіону є: вигідне географічне розташування, потенційне перехрестя європейських доріг, природні ресурси для розвитку місцевої промисловості, наявність кваліфікованих трудових ресурсів, потужна інфраструктура санаторно-курортних і туристичних комплексів, збережені національно-культурні традиції, чиста екологія тощо. Слабкими сторонами розвитку сфери рекреаційних послуг в даному регіоні є такі: зупинка діяльності багатьох промислових підприємств, низький рівень розвитку сфери послуг, високий рівень зношення виробничої та соціальної інфраструктури, високий рівень без-

робіття та демографічні проблеми, що пов'язані з виїздом населення на заробітки в зарубіжні країни.

2. В умовах ринкової економіки використання логістики, яка дозволяє організувати практичну діяльність щодо ефективного управління сукупністю матеріальних, фінансових, інформаційних, природних і кадрових ресурсів у сфері виробництва і споживання, слід вважати важливим фактором розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності рекреаційної сфери Карпатського регіону України.

3. Основними конструктивними принципами логістики, на яких будується управління матеріальними потоками, є такі: системність; комплексність; науковість; конкретність; конструктивність; надійність; варіативність.

Окрім визначених вище принципів концепція логістики передбачає також: врахування всіх витрат логістичного ланцюга; гуманізацію технологічних процесів шляхом створення сучасних умов праці; розвиток логістичного сервісу, забезпечення конкурентоспроможності підприємств тощо.

4. Впровадження принципів логістики у процес регулювання рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України обумовлюється, передусім тим, що рекреаційні ресурси цього краю мають обмежені запаси. Можна говорити про їх вичерпність, яка теоретично визначається рівнем такого порогового навантаження на них, вище від якого ресурси або істотно змінюються в бік меншої привабливості, або деградує природні багатства.

Грунтуючись на прагненні України до європейської інтеграції, проблема державного контролю за дотриманням вимог щодо збереження рекреаційної унікальності Карпатського регіону України значною мірою зумовлена ще й тим, що територія Івано-Франківської, Закарпатської та

Львівської областей входять до складу "Карпатського єврорегіону" — одного з семи єврорегіонів, створених за участю України.

5. Впровадження принципів логістики у регулювання рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України може стати ключовим інструментом реалізації державної політики в даній сфері, оскільки дозволить не тільки здійснювати суттєвий вплив на підвищення якості рекреаційного обслуговування, а й активізує процес адаптації національного законодавства у сфері охорони здоров'я до міжнародних та європейських стандартів медичного права.

Складна та багатоаспектна тема дослідження не вичерпується питаннями, розглянутими в даній публікації. Перспективною видається розробка питань щодо впровадження принципів логістики в діяльність окремих об'єктів рекреаційної сфери Карпатського регіону; питання гармонізації національного законодавства України у галузі охорони здоров'я та рекреаційного забезпечення з правовими стандартами Ради Європи та Європейського Союзу; механізми взаємодії органів управління та санітарно-курортних закладів державної охорони здоров'я України з приватними медичними підприємствами, об'єднаннями та кооперативами; особливості державного регулювання санаторно-курортної діяльності в лікувально-профілактичних закладах різних відомств та форм власності.

Література:

1. Биркович В.І. Державне регулювання сфери туризму на регіональному рівні охорони здоров'я: Автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. — Запоріжжя, 2007. — 20 с.
2. Корецький М.Х., Дехтяр А.О., Дацій О.І. Стратегічне управління: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 240 с.
3. Кушніренко О.М. Державна підтримка розвитку транскордонного співробітництва: Автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. — К., 2007. — 20 с.
4. Ларіна Р.Р. Логістика: Навч. посібник. — Донецьк: ДонДУУ, 2006. — 277 с.
5. Пілюшенко В.А., Адамов Б.І., Шкрабак І.В. Управління інноваційно-інвестиційним розвитком території: Монографія. — Донецьк: ВІК, ДонДУУ, 2007. — 317 с.
6. Пономарьова Ю.В. Логістика: Навчальний посібник. — Київ: Центр навчальної літератури, 2003. — 192 с.
7. Якубовський О.П., Пахомова Т.І., Драгомерецька Н.М. Управління кризами і ризиками суспільного розвитку: Навчально-методичний посібник. — Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. — 188 с.

²В основі рекреаційної політики повинні лежати науково обгрунтовані норми рекреаційного навантаження на природне середовище, в межах яких воно зберігає здатність до самовідновлення. У практичному плані рекреаційне навантаження виражається максимально можливою кількістю осіб, які можуть одночасно перебувати на даній території, не викликаючи деградації природних екосистем [1, с. 11]

³Єврорегіон — це організаційна форма співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво. Головними рисами, що характеризують єврорегіони і визначають їх сутність є такі: географічна (єврорегіон є територією, що має конкретне географічне положення), політична (частина цієї території перебуває під юрисдикцією суверенних держав, які мають спільний кордон), адміністративна (єврорегіон утворюють прикордонні регіони держав, що мають спільний кордон), функціональна (єврорегіон є формою транскордонного співробітництва) [3, с. 7].

⁴Що стосується правового забезпечення єврорегіонів, то слід зазначити наступне. Для розвитку співробітництва в рамках єврорегіонів не потрібне прийняття спеціальної нормативно-правової бази на національному рівні. Його легальна основа визначається чинними національними законодавствами і міждержавними угодами країн, адміністративно-територіальні одиниці яких є членами єврорегіонів. Це значно спрощує розвиток економічних, культурних та міжетнічних зв'язків між прикордонними адміністративно-територіальними утвореннями держав [3, с. 7]